

Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek

De Staatssecretaris van Economische Zaken

Gelet op artikel 3, eerste lid, en artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206);

Gelet op het Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2015/72/EU van 3 december 2014 op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, tot vaststelling van een zevende bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2015, L 18/385);

Gelet op artikel 10a van de Natuurbeschermingswet 1998;

BESLUIT:

Artikel 1

1. Als speciale beschermingszone in de zin van artikel 4, vierde lid, van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna (PbEG L 206) wordt aangewezen: het op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven gebied, bekend onder de naam: **Kolland & Overlangbroek**.
2. De in het eerste lid bedoelde speciale beschermingszone is aangewezen voor het volgende natuurlijke habitattype opgenomen in bijlage I van Richtlijn 92/43/EEG; prioritaire habitattypen zijn met een sterretje (*) aangeduid:
H91E0 *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Artikel 2

1. Dit besluit gaat vergezeld van een Nota van toelichting inclusief bijlagen en een kaart die integraal deel uitmaken van dit besluit.
2. De in artikel 1 genoemde speciale beschermingszone vormt het Natura 2000-gebied **Kolland & Overlangbroek**, waarvan de instandhoudingsdoelstelling in de zin van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 is opgenomen in de Nota van toelichting.

Artikel 3

1. De bekendmaking van dit besluit geschiedt in de Staatscourant.
2. Dit besluit treedt in werking op de dag na bekendmaking in de Staatscourant.

De Staatssecretaris van Economische Zaken,
w.g. Sharon A.M. Dijkema
d.d. 4 juli 2015

Dit aanwijzingsbesluit en de daarbij behorende Nota van toelichting worden gedurende zes weken ter inzage gelegd. De exacte periode en locatie worden vermeld in de bekendmaking die wordt gepubliceerd in de Staatscourant en in de advertentie die wordt gepubliceerd in gedrukte media en op internet.

Het aanwijzingsbesluit kan digitaal worden ingezien via de website www.rijksoverheid.nl/natura2000.

Belanghebbenden die hun zienswijze als bedoeld in artikel 3:15 van de Algemene wet bestuursrecht naar voren hebben gebracht of die het redelijkerwijs niet verweten kan worden geen zienswijze naar voren te hebben gebracht, kunnen gedurende zes weken ná de bekendmaking beroep instellen bij de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State, Postbus 20019, 2500 EA te Den Haag.

Mededeling ten behoeve van de kadastrale inschrijving van dit besluit:
oorspronkelijke besluit ingeschreven onder stuknummer OZ4 59683/104.

Nota van toelichting van het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek inhoudende de aanwijzing als speciale beschermingszone in het kader van de Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna en hierna te noemen de Habitatrictlijn

1 INLEIDING

Met dit besluit wordt het gebied Kolland & Overlangbroek opnieuw aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn (verder aangeduid als "Habitatrictlijngebied"). Het gebied wordt ook opnieuw aangewezen als het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek, waarbij instandhoudingsdoelstellingen worden toegevoegd.

Dit gebied was al als zodanig aangewezen bij besluit van 27 december 2010 (PDN/2010-081, Stcr. 2011, 4458). Tegen dit besluit is beroep aangetekend, hetgeen heeft geleid tot de uitspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State van 14 november 2012 (zaaknummer 201104553/1/A4), waarbij het besluit is vernietigd. De Afdeling heeft geoordeeld dat genoemd besluit wat betreft de begrenzing van het gebied niet berust op een deugdelijke motivering.

Ingevolge de vernietiging van het aanwijzingsbesluit (2010) dient het gebied opnieuw te worden aangewezen waarbij de vastgestelde gebreken zijn hersteld. Dit besluit voorziet daarin. Na de vernietiging gold voor het gebied weer de aanmelding (2003) c.q. de plaatsing van het gebied op de communautaire lijst (zie hoofdstuk 2), als grond voor de bescherming.

In artikel 1 van het besluit staat de naam van het gebied en worden de habitattypen en habitatsoorten opgesomd, waarvoor het gebied is aangewezen.

In artikel 2 van het besluit wordt de term Natura 2000-gebied geïntroduceerd en wordt bepaald dat er voor het gebied een instandhoudingsdoelstelling verwezenlijkt dient te worden. Deze doelstelling heeft betrekking op het in artikel 1 genoemde habitatype. In dit deel van het besluit is het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek gevormd uit het Habitatrictlijngebied, waarbij instandhoudingsdoelstellingen zijn toegevoegd. De instandhoudingsdoelstellingen staan in de Nota van toelichting.

Artikel 3 regelt de bekendmaking en de inwerkingtreding van dit besluit.

In hoofdstuk 2 van deze Nota van toelichting wordt de aanwijzing op grond van de Habitatrictlijn kort toegelicht. Vervolgens wordt in hoofdstuk 3 een gebiedsbeschrijving gegeven en wordt ingegaan op eventuele grenswijzigingen die zijn doorgevoerd nadat het gebied bij de Europese Commissie is aangemeld. Tevens wordt in hoofdstuk 3 de bij dit besluit behorende kaart toegelicht.

In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen en soorten waaraan het gebied zijn betekenis ontleent. Eventueel doorgevoerde wijzigingen worden in bijlage B van een toelichting voorzien. In hoofdstuk 4 wordt een opsomming gegeven van habitattypen waaraan het gebied zijn betekenis ontleent en worden de eventueel doorgevoerde wijzigingen van een toelichting voorzien.

Een belangrijk onderdeel van de Nota van toelichting is de opsomming van de instandhoudingsdoelstellingen in hoofdstuk 5. Allereerst worden de algemene doelstellingen geformuleerd en vervolgens staan de instandhoudingsdoelstellingen van het in het gebied aanwezige habitattypen vermeld. Er wordt aangegeven in welke richting de instandhoudingsdoelstelling zich zal moeten ontwikkelen. Daarvoor worden de termen "behoud", "uitbreiding" en "verbetering" gebruikt. Voor een habitatype wordt de verdeling gemaakt in oppervlakte en kwaliteit, zodat de aanduiding van de instandhoudingsdoelstelling van een habitatype altijd in de vorm van "behoud" of "uitbreiding" van de oppervlakte en van "behoud" of "verbetering" van de kwaliteit wordt gegeven.

Daarnaast zijn aan de nota van toelichting drie bijlagen toegevoegd. Ook de bijlagen maken integraal onderdeel uit van het besluit. Bijlage A (niet van toepassing) laat zien welke terreindelen zijn vervallen of zijn toegevoegd als onderdeel van de speciale beschermingszone in de zin van de Vogelrichtlijn. Bijlage B omvat een nadere onderbouwing van de wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen. Naar aanleiding van de ingediende zienswijzen zal in het definitieve besluit in bijlage C een nadere onderbouwing van het besluit worden gegeven. De gebiedsspecifieke behandeling van zienswijzen in deze bijlage beperkt zich tot de punten die direct van invloed zijn op dit aanwijzingsbesluit.

2 AANWIJZING HABITATRICHTLIJN

Zoals vermeld in hoofdstuk 1 wordt het gebied Kolland & Overlangbroek met dit besluit opnieuw aangewezen als speciale beschermingszone onder de Habitatrictlijn. Het gebied is in mei 2003 aangemeld volgens de procedure zoals opgenomen in artikel 4 van deze Richtlijn, waarna het gebied in december 2004 door de Europese Commissie onder de naam "Kolland & Overlangbroek" en onder nummer NL2003024 is geplaatst op de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio¹. Het gebied is aangewezen voor één prioritair habitatype in de zin van artikel 1 van de Habitatrictlijn. Dit Habitatrictlijngebied wordt aangeduid als Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek (landelijk gebiedsnummer 81).

Natura 2000 is het samenhangende Europees ecologisch netwerk bestaande uit de gebieden aangewezen onder de Habitatrictlijn en onder de Vogelrichtlijn. Dit netwerk moet de betrokken natuurlijke habitattypen, habitats van soorten en de leefgebieden van vogels in een gunstige staat van instandhouding behouden of, in voorkomend geval, herstellen. De instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5) en eventuele wijziging van de begrenzing zijn in algemene zin nader toegelicht in het Natura 2000 doelendocument (2006)². Dit document geeft het beleidskader van de geformuleerde instandhoudingsdoelstellingen weer en van de daarbij gehanteerde systematiek. Beschrijvingen van habitattypen en (vogel)soorten waarvoor doelen zijn vastgesteld, zijn opgenomen in het Natura 2000 profielendocument (2008)³.

Het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek ligt in de provincie Utrecht en behoort tot het grondgebied van de gemeenten Utrechtse Heuvelrug en Wijk bij Duurstede.

¹ Beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen 2004/813/EG van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PB EU 2004, L 387/1).

Laatstelijk vervangen door Uitvoeringsbesluit van de Commissie 2015/72/EU van 3 december 2014 tot vaststelling van een achtste bijgewerkte lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio (PbEU 2015, L 18/ 385).

² Ministerie van LNV (2006): Natura 2000 doelendocument. Duidelijkheid bieden, richting geven en ruimte laten. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

³ Ministerie van LNV (2008): Natura 2000 profielendocument. Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, Den Haag.

3 GEBIEDSBESCHRIJVING EN BEGRENZING

3.1 Gebiedsbeschrijving

Kolland, Oud Kolland en Overlangbroek betreffen bossen en graslanden in het stroomgebied van de Kromme Rijn tussen Wijk bij Duurstede en de Utrechtse Heuvelrug. De bodem in het gebied vormt een overgang van hooggelegen zandgronden van de Utrechtse heuvelrug naar laaggelegen rivierkleigronden.

Het gebied is onderdeel van een kleinschalig cultuurlandschap waar actief beheerde essenhakhoutbosjes voorkomen. Dit hakhout (met plaatselijk ook els) op voedselrijke kleigronden in het rivierengebied vormt een in Europees opzicht zeldzaam bostype met een grote rijkdom aan paddenstoelen en epifytische mossen en korstmossen. Delen van het essenhakhout zijn doorgeschieden door het stoppen van het hakhoutbeheer.

3.2 Landschappelijke context en kenmerken begrenzing

Kolland & Overlangbroek behoort tot het Natura 2000-landschap "Rivierengebied".

De ligging van de habitattypen en van de leefgebieden van de soorten (paragraaf 4.4) waarvoor het gebied is aangewezen, vormt het uitgangspunt voor de begrenzing van de Habitatrichtlijngebieden. Dit is inclusief terreindelen die van mindere kwaliteit zijn. Daarnaast omvat het begrensde gebied ook natuurwaarden die integraal onderdeel uitmaken van de ecosystemen waartoe de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten behoren, alsmede terreindelen die noodzakelijk worden geacht om de betreffende habitattypen en leefgebieden van soorten in stand te houden en te herstellen⁴.

Bij de keuze en de afbakening van de gebieden is geen rekening gehouden met andere vereisten dan die verband houden met de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna⁵.

3.3 Begrenzing en oppervlakte

De begrenzing van het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart (datum kaartproductie: 23-6-2015). Op hoofdlijnen omvat het Natura 2000-gebied het landgoed Kolland, twee bosjes bekend als Oud Kolland en het natuurgebied Overlangbroek gelegen tussen Wijk bij Duurstede en Amerongen. Alle deelgebieden liggen aan of nabij de Amerongerwetering (Kolland en Oud Kolland ten zuiden en Overlangbroek ten noorden daarvan).

Het Natura 2000-gebied beslaat een oppervlakte van ongeveer 105 ha dat is aangewezen onder de Habitatrichtlijn. Dit cijfer betreft de bruto-oppervlakte omdat bij de berekening geen rekening is gehouden met niet op de kaart, tekstueel uitgesloten delen (zie paragraaf 3.4). Voor de exacte oppervlakte wordt verwezen naar de legenda van de bij dit besluit behorende kaart.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op technische punten verbeterd:

- Bestaande bebouwing (inclusief erven en tuinen; reeds tekstueel geëxclaveerd) waar geen Natura 2000-waarden voorkomen, is waar mogelijk op grond van kadastrale of topografische lijnen ook op de kaart buiten de begrenzing gebracht.
- De begrenzing is waar mogelijk gelegd langs topografisch herkenbare lijnen, zoals wegen, wateren, perceelscheidingen en bosranden.
- Overlap van 5 meter of minder met kadastrale percelen die grotendeels buiten het gebied zijn gelegen, is gelet op de kadastrale inschrijving⁶, waar mogelijk beperkt. Dit betekent dat aldaar de kadastrale lijn is aangehouden. Deze werkwijze is alleen gevolgd op plekken waar geen Natura 2000-waarden aanwezig zijn.

De begrenzing van het Habitatrichtlijngebied (zoals aangemeld) is op een aantal plekken gewijzigd:

- In deelgebied Kolland is een strook grasland ten westen van Lekdijk 4 (3,5 ha) verwijderd. De grens liep hier dwars door het betreffende graslandperceel.

⁴ De begrenzungsmethodiek is verder uitgewerkt in het Gebiedendocument (2004).

⁵ Hof van Justitie EG, 7 november 2000, First Corporate Shipping, zaak C-371/98, punten 16 en 25.

⁶ Conform artikel 15 van de Wet kenbaarheid publiekrechtelijke beperkingen onroerende zaken (Stb. 2004, 31) is dit besluit, wat betreft de kadastrale percelen die geheel of gedeeltelijk binnen het aangewezen gebied zijn gelegen, in de kadastrale registratie als beperking ingeschreven.

- De begrenzing van het deelgebied Kolland is beperkt tot de zuidhelft van het landgoed (verkleining van 86 tot 46 ha) waar de bospercelen grotendeels bestaan uit essenhakhout dat behoort tot het habitatype alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C).
- Aan de westzijde van deelgebied Overlangbroek zijn twee langgerekte smalle bosstroken (14 ha, breedte 75 en 40 m) inclusief de aangrenzende graslandpercelen verwijderd (verkleining van 84 tot 51 ha). Deze bosstroken bestaan gedeeltelijk uit essenhakhout maar alleen twee kleine (geïsoleerd gelegen) delen aan de noordzijde (resp. 0,7 en 1,0 ha) kunnen tot het habitatype worden gerekend.
- Enkele bosjes bekend onder de naam Oud Kolland, gelegen tussen Kolland en Overlangbroek, zijn toegevoegd (13 ha). Deze bosjes (in eigendom en beheer van Staatsbosbeheer) bestaan voornamelijk uit essenhakhout dat tot hetzelfde habitatype behoort als het essenhakhoutbos in de deelgebieden Kolland en Overlangbroek.

Door bovenstaande aanpassingen is de in de uitspraak van de Raad van State (zie Inleiding) toegewezen beroepsgrond tegen de begrenzing van enkele percelen landbouwgrond in Overlangbroek ondervangen. Hetzelfde geldt voor de percelen in het noordelijke deel van Landgoed Kolland die zijn verwijderd. Dit is gebeurd in overleg met Landgoed Kolland BV (de eigenaar van het landgoed) waarmee in voldoende mate tegemoet is gekomen aan de door deze partij ingediende beroepsgrond. De reden voor de handhaving van enkele agrarische graslanden (18 ha) in het zuidelijk deel van Kolland is de samenhang met het aangrenzende essenhakhout. Ten behoeve van verbetering van de kwelsituatie in deze essenhakhoutpercelen zullen in en rond de percelen hydrologische maatregelen getroffen worden teneinde een meer natuurlijk peilbeheer te realiseren ('s winters hoog, 's zomers laag). Dit zal ook leiden tot vernatting van aangrenzende graslandpercelen hetgeen ten koste gaat van de agrarische gebruiksmogelijkheden. Het gehele begrensde gebied valt binnen de provinciale Ecologische Hoofdstructuur (2013)⁷.

3.4 Toelichting bij de kaart en uitgesloten delen

De begrenzing van het Natura 2000-gebied is aangegeven op de bij de aanwijzing behorende kaart. Voor zover van toepassing is daarbij onderscheid gemaakt tussen de begrenzingen van Habitatrichtlijngebied, Vogelrichtlijngebied en (voormalige) natuurmonumenten. Daar waar de kaart en de Nota van toelichting, bijvoorbeeld om kaarttechnische redenen, niet overeenstemmen, is de tekst in deze paragraaf doorslaggevend. In voorkomende gevallen zijn op de kaart ook aangrenzende Natura 2000-gebieden aangegeven. Aan de indicatief aangeduide begrenzing van deze gebieden kunnen geen rechten worden ontleend (voor de begrenzing van deze gebieden wordt verwezen naar de kaarten van de betreffende aangewezen of aangemelde gebieden).

Voor de begrenzing van Natura 2000-gebieden geldt de volgende algemene exclaveringsformule: Bestaande bebouwing, erven, tuinen, verhardingen en hoofdspoorwegen maken geen deel uit van het aangewezen gebied, tenzij daarvan in paragraaf 3.3 wordt afgeweken. Voor de gebruikte begrippen gelden de volgende definities (voor zover van toepassing in het onderhavige gebied):

- Bebouwing betreft één of meer gebouwen of bouwwerken geen gebouwen zijnde. Gebouw: elk bouwwerk, dat een voor mensen toegankelijke, overdekte, geheel of gedeeltelijk met wanden omsloten ruimte vormt. Bouwwerk: elke constructie van enige omvang van hout, steen, metaal of ander materiaal, welke hetzij direct of indirect met de grond verbonden is, of hetzij direct of indirect steun vindt in of op de grond.
- Erven zijn de onmiddellijk aan een woning of ander gebouw gelegen, daarbij behorende en daarmee in gebruik zijnde terreinen.
- Tuinen zijn in de onmiddellijke nabijheid van een woning of ander gebouw gelegen intensief onderhouden terreinen, beplant met siergewassen en gazons of in gebruik als moestuin, die zich duidelijk onderscheiden van de omgeving. Tuinen zijn meestal besloten en omheind middels een afrastering, schutting, muur of haag, of (deels) omgeven door een sloot.
- Verhardingen kunnen bijvoorbeeld zijn: wegen, pleinen, parkeervoorzieningen, erfverhardingen en steenglooiingen. Wegen betreffen alle voor het gemotoriseerd verkeer in gebruik zijnde kunstmatig verharde wegen met inbegrip van de daarin liggende bruggen en duikers en de tot die wegen behorende paden en bermten of zijkanten.

⁷ Ambitie volgens Natuurbeheerplan 2015: "Nog om te vormen landbouwgrond naar natuur"

4 NATURA 2000-WAARDEN

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt allereerst een opsomming gegeven van de waarden waaraan het gebied zijn betekenis ontleent als Habitatrictlijngebied. Wat betreft de aanwijzing als Habitatrictlijngebied wordt in paragraaf 4.2.1 het habitatype genoemd (met vermelding van het aanwezige subtype) waarvoor het gebied is aangewezen⁸. Op alle vermelde Natura 2000-waarden is een instandhoudingsdoelstelling van toepassing (zie hoofdstuk 5).

Vervolgens wordt in paragraaf 4.3 vermeld welke selectiecriteria op het Habitatrictlijngebied van toepassing zijn en wordt onderbouwd waarom het gebied als Habitatrictlijngebied is geselecteerd. Van elke Natura 2000-waarde waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet, wordt in bijlage B.2 in tekst en/of tabelvorm de betekenis (relatieve bijdrage) van het gebied afgezet tegen de betekenis van de andere Habitatrictlijngebieden die aan de selectiecriteria voldoen. Ten slotte beschrijft paragraaf 4.4 de verspreiding van het habitatype binnen het gebied, ter onderbouwing van de gevolgde gebiedsbegrenzing van het Habitatrictlijngebied.

4.2 Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen

4.2.1 Habitatrictlijn: habitatypen (bijlage I⁹)

Het gebied is aangewezen voor de volgende natuurlijke habitat opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn, waarvoor het gebied een bijdrage levert aan de instandhouding op landelijk niveau. Ten behoeve van de nationale uitwerking van de Habitatrictlijn is een deel van de habitatypen verdeeld in subtypen, vanwege de zeer ruime variatie in fysieke omstandigheden en soortensamenstelling. De namen van de habitatypen en daarvan afgeleide subtypen zullen verder met hun verkorte namen worden aangeduid. Wijzigingen ten opzichte van de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) en/of het ontwerpbesluit (2008) zijn verklaard in bijlage B.1 van deze Nota van toelichting.

H91EO *Bossen op alluviale grond met *Alnus glutinosa* en *Fraxinus excelsior* (*Alno-Padion*, *Alnion incanae*, *Salicion albae*)

Verkorte naam Vochtige alluviale bossen

betreft het subtype:

H91EOC *Vochtige alluviale bossen (*beekbegeleidende bossen*)

4.3 Habitatrictlijn: waarden waarvoor het gebied aan de selectiecriteria voldoet

4.3.1 Habitattypen (bijlage I)

Voor niet-prioritaire habitattypen opgenomen in bijlage I van de Habitatrictlijn zijn in de eerste stap van het selectieproces in beginsel de "vijf belangrijkste gebieden" geselecteerd. Voor habitattypen welke verdeeld zijn in subtypen, geldt een aantal van "drie belangrijkste gebieden" per subtype. Voor prioritaire habitattypen⁸ geldt een aantal van "tien belangrijkste gebieden" en voor subtypen van prioritaire habitattypen een aantal van "vijf belangrijkste gebieden" per subtype. Verdeling in subtypen ten behoeve van de selectie is alleen toegepast indien de subtypen een verschillende verspreiding hebben en de beschikbare gegevens verdeling in subtypen toelaten. Voor enkele verspreid over het land voorkomende habitattypen, die in voldoende mate in gebieden zijn vertegenwoordigd welke voor andere waarden zijn opgenomen, zijn geen gebieden geselecteerd¹⁰. De betekenis van het gebied is afgemeten aan de aanwezige oppervlakte en zo nodig ook de representativiteit van het habitatype. In een tweede stap zijn eventueel nog extra gebieden toegevoegd met

⁸ Prioritaire habitattypen zijn in bijlage I van de Habitatrictlijn en in dit besluit aangeduid met een sterretje *.

⁹ Bijlagen I en II laatstelijk aangepast op 20 november 2006, Richtlijn 2006/105/EG, PbEG L 363, 20.12.2006, p. 368-405 (zie ook rectificatie PbEG L 80, 21.3.2007, p. 15).

¹⁰ Habitattypen waarvoor geen gebieden zijn geselecteerd zijn: slijkgrasvelden (H1320) en ruigten en zomen, *moerasspirea* (H6430A) en ruigten en zomen, *droge bosranden* (H6430C).

het oog op landelijke dekking, geografische spreiding en grensoverschrijding¹¹. In de onderstaande tabel zijn de habitattypen vermeld die bij de aanmelding hebben geleid tot selectie van het gebied en/of de habitattypen waarvoor het gebied op grond van de huidige gegevens en omstandigheden aan de selectiecriteria zou voldoen (zie ook bijlage B.2).

Habitattype	X ^a	Y ^b	Landelijke oppervlakte ^c	Oppervlakte in Kolland & Overlangbroek ^d	Oppervlakte in Yde gebied ^e	Selectie bij aanmelding
*H91E0BC	10	10	ca. 1.000	B1 (2-6%)	B1 (2-6%)	ja

- (a) Aantal gebieden dat maximaal voor dit habitattype kan worden geselecteerd volgens het criterium: "behorend tot de X belangrijkste gebieden" voor het betreffende habitattype.
- (b) Aantal gebieden dat op grond van de huidige gegevens en omstandigheden zou voldoen aan het onder (a) genoemde selectiecriteria (Y < X indien er minder dan X gebieden zijn waarin het habitattype is vastgesteld of voorkomt in differentiërende omvang).
- (c) Geschatte landelijke oppervlakte van het (subtype van het) habitattype in hectaren.
- (d) Oppervlakte in het onderhavige gebied, uitgedrukt als percentage van de landelijke oppervlakte. (Niet ingevuld indien gebied niet één van de X belangrijkste gebieden is.)
- (e) Oppervlakte van het habitattype in het, in rangorde van aflopende betekenis, Yde belangrijkste gebied. (Niet ingevuld indien niet van belang voor de bepaling van de relatieve betekenis van het gebied, wanneer representativiteit in plaats van oppervlakte doorslaggevend was).

4.4 Verspreiding habitattypen in het Habitatrictlijngebied

De begrenzing van het Habitatrictlijngebied Kolland & Overlangbroek is in het bijzonder bepaald aan de hand van de ligging van het habitattype waarvoor het gebied is aangewezen (zie verder paragraaf 3.2). De verspreiding van het betreffende habitattype binnen het gebied wordt in deze paragraaf globaal beschreven ter onderbouwing van de gevolgde begrenzing. Het is niet bedoeld als een uitputtende beschrijving.

De begrensde bospercelen op landgoed Kolland en Oud Kolland betreffen grotendeels het habitattype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C), het enige habitattype waarvoor dit gebied is aangewezen. Het habitattype is ook aanwezig in het noordoostelijk deel van Overlangbroek. In het laatste deelgebied is dit aanzienlijk minder dan waarvan bij de aanmelding als Habitatrictlijngebied werd uitgegaan. Dit komt omdat niet alleen vegetatiekundige kenmerken (en voorkomen op alluviale bodem) doorslaggevend zijn voor de aanwezigheid van het habitattype maar ook beek- of rivierinvloed. Geen van de deelgebieden wordt overstroomd door rivierwater, maar ook kwel vanuit de rivier wordt als rivierinvloed opgevat. In Kolland is die kwel duidelijk aanwezig. In Overlangbroek is geen directe kwel van rivierwater na bodempassage zoals in Kolland. Bij hoge rivierstanden wordt echter een mengsel van rivierwater en regenwater in het oeverwallensysteem - onder invloed van drukverschillen - omhoog 'geperst'. Op indirecte wijze is er dus invloed van de rivier. In het hoger gelegen zuidwestelijke deel is de ontwatering door de Amerongerwetering echter zó sterk dat grondwaterinvloed vanuit de rivier nihil is, en niet van invloed op de vegetatie. Alleen de noordoostelijke, lager gelegen kant staat nog 'onder invloed van de rivier'. Als zuidgrens van de rivierinvloed (en dus het habitattype) op Overlangbroek is de slenkvormige laagte aangehouden die zichtbaar is op de hoogtekaart.

¹¹ De selectiecriteria zijn verder uitgewerkt in het Verantwoordingsdocument (2003).

5 INSTANDHOUDINGSDOELSTELLINGEN

5.1 Inleiding

Het ecologisch netwerk Natura 2000 moet de betrokken natuurlijke habitats en leefgebieden van soorten in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding behouden of in voorkomend geval herstellen. Onder het begrip "instandhouding" wordt een geheel aan maatregelen verstaan die nodig zijn voor het behoud of herstel van natuurlijke habitats en populaties van wilde dier- en plantensoorten in een gunstige staat van instandhouding. Ingevolge artikel 4, vierde lid, Habitatrichtlijn worden bij aanwijzing als Habitatrichtlijngebied "tevens de prioriteiten vast[gesteld] gelet op het belang van de gebieden voor het in een gunstige staat van instandhouding behouden of herstellen van een type natuurlijke habitat [...] of van een soort [...] alsmede voor de coherentie van Natura 2000 en gelet op de voor dat gebied bestaande dreiging van achteruitgang en vernietiging".

Deze bepaling is in artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 nader uitgewerkt. Op grond van dit artikel bestaat de verplichting om in een aanwijzing doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van leefgebieden van vogelsoorten dan wel doelstellingen ten aanzien van de instandhouding van natuurlijke habitats of populaties van de in het wild levende dier- en plantensoorten op te nemen. Om die reden zijn voor elk Natura 2000-gebied instandhoudingsdoelstellingen ontwikkeld, waarbij per habitatype en per (vogel)soort is uitgegaan van landelijke doelen en de bijdrage die een gebied redelijkerwijs kan leveren voor het bereiken van een gunstige staat van instandhouding op landelijk niveau. Voor zover van toepassing is daarbij aangegeven welke habitattypen en/of (vogel)soorten ten koste mogen gaan van andere habitattypen en (vogel)soorten. Bij broedvogelsoorten met een regionale doelstelling is in de toelichting aangegeven wat in een bepaalde periode de minimale en maximale bijdrage van het betreffende gebied aan het regionale doelniveau is geweest. Voor een beperkt aantal (vogel)soorten en habitattypen in een beperkt aantal gebieden zijn op basis van artikel 10a, tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 "complementaire doelen" geformuleerd (niet noodzakelijk van toepassing op het onderhavige gebied). Het betreft (vogel)soorten en habitattypen die onder druk staan en waarvoor Nederland in Europees verband een bijzondere verantwoordelijkheid heeft. Dit betekent dat aan een beperkt aantal Vogelrichtlijngebieden Habitatrichtlijndoelen zijn toegekend (en andersom) en dat aan een beperkt aantal Habitatrichtlijngebieden "ontwikkeldoelen" zijn toegekend. Met behulp van deze complementaire doelen is de realisering van de landelijke doelen beter gewaarborgd. Deze doelen maken volwaardig deel uit van de aanwijzingsbesluiten. De betreffende waarden worden niet aangemeld bij de Europese Commissie.

In bijlage B.3 van deze Nota van toelichting is een overzicht opgenomen van alle gebiedsdoelstellingen per Natura 2000-waarde.

Voor de Natura 2000-gebieden zullen in beheerplannen instandhoudingsmaatregelen worden uitgewerkt die beantwoorden aan de gebiedsspecifieke ecologische vereisten van de betrokken natuurlijke habitats en (vogel)soorten.

Als verdere invulling van het stellen van prioriteiten zijn voor de acht onderscheiden Natura 2000-landschappen¹² kernopgaven geformuleerd op grond van de daar voorkomende habitattypen en soorten, de landelijke betekenis van deze waarden binnen het betreffende landschap, de belangrijkste verbeteropgaven en de beïnvloedingsmogelijkheden. Per landschap omvatten ze de belangrijkste behoud- en herstelopgaven. De kernopgaven stellen prioriteiten ("richting geven") en geven overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de gebieden aan. Zij hebben in het bijzonder betrekking op habitattypen en (vogel)soorten die sterk onder druk staan en/of waarvoor Nederland van groot of zeer groot belang is. De kernopgaven worden per Natura 2000-landschap behandeld en opgesomd in hoofdstuk 5 van het Natura 2000 doelendocument (2006).

¹² Het Natura 2000-landschap van het gebied waarop dit besluit betrekking heeft staat vermeld in paragraaf 3.2 van deze Nota van toelichting.

5.2 Algemene doelen

Behoud en indien van toepassing herstel van:

1. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de ecologische samenhang van Natura 2000 zowel binnen Nederland als binnen de Europese Unie;
2. de bijdrage van het Natura 2000-gebied aan de biologische diversiteit en aan de gunstige staat van instandhouding van natuurlijke habitats en soorten binnen de Europese Unie, die zijn opgenomen in bijlage I of bijlage II van de Habitatrichtlijn. Dit behelst de benodigde bijdrage van het gebied aan het streven naar een op landelijk niveau gunstige staat van instandhouding voor de habitattypen en de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
3. de natuurlijke kenmerken van het Natura 2000-gebied, inclusief de samenhang van de structuur en functies van de habitattypen en van de soorten waarvoor het gebied is aangewezen;
4. de op het gebied van toepassing zijnde ecologische vereisten van de habitattypen en soorten waarvoor het gebied is aangewezen.

5.3 Habitatrichtlijn: habitattypen (bijlage I)

H91E0 *Vochtige alluviale bossen

Doel Uitbreiding oppervlakte en behoud kwaliteit vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C).

Toelichting Het betreft hier essenhakhoutbos van het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (H91E0C). Het essenhakhout op kleibodem zoals dat in dit gebied voorkomt, vormt een in Europa unieke vorm van dit subtype. Een belangrijk onderdeel van de kwaliteit van het voorkomen in de vorm van essenhakhout zijn de bijzondere epifytische mossenvegetaties die op oude stobben groeien. Het voortbestaan van deze bijzondere mossenvegetaties is afhankelijk van het behoud van geschikte vocht- en lichtomstandigheden. Door het (recente) optreden van essentaksterfte, die veroorzaakt wordt door de schimmel *Chalara fraxinea*, is de toekomst van het essenhakhoutbeheer onzeker geworden. Omvorming door inboeten met andere boomsoorten is een kansrijke optie om de epifytische mossenflora te behouden.

Uitbreiding oppervlakte wordt alleen voorzien in deelgebied Overlangbroek waar een belangrijk deel van het essenhakhout weer hersteld kan worden tot het habitatype door vernatting. Hierdoor zal de indirecte rivierinvloed (zie paragraaf 4.4) zich kunnen uitbreiden.

Bijlage A is niet van toepassing op dit besluit.

Nadere onderbouwing van wijzigingen in Natura 2000-waarden waarvoor het gebied is aangewezen, van de selectie als Habitatrictlijngebied en toewijzing van en wijzigingen in instandhoudingsdoelstellingen

- B.1 Wijzigingen in habitattypen ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en/of het ontwerpbesluit (paragraaf 4.2.1)
- B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)
- B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

B.1 Wijzigingen in habitattypen ten opzichte van aanmelding als Habitatrictlijngebied en het aanwijzingsbesluit 2010 (paragraaf 4.2.1)

Conform de aanmelding als Habitatrictlijngebied (2003) is het gebied aangewezen voor het habitatype alluviale bossen (H91E0). In tegenstelling tot de oorspronkelijke aanwijzing (2010) heeft de instandhoudingsdoelstelling niet betrekking op subtype B (*essen-iepenbossen*) maar op subtype C (*beekbegeleidende bossen*). Veldwerk in 2013 heeft uitgewezen dat het essenhakhout in Kolland niet tot het bostype het Essen-Iepenbos (*Fraxino-Ulmetum*, subtype B) behoort maar moet worden gerekend tot het bostype Vogelkers-Essenbos (*Pruno-Fraxinetum*, subtype C). In Overlangbroek werd al bij de vegetatiekartering in 2002 voornamelijk Vogelkers-Essenbos vastgesteld (en Elzenzegge-Elzenbroek, dat ook tot het subtype C wordt gerekend).

De vegetatiekundige verwarring is waarschijnlijk ontstaan doordat de 'vochtige essen-iepenbossen' naar de opvatting van Van der Werf (Bosgemeenschappen, 1991) tot het Essen-Iepenbos gerekend werden. Met de Vegetatie van Nederland (1999) is dit type 'vochtige essen-iepenbos' echter als onvoldoende onderbouwd aangemerkt en op basis van de opnamen die beschikbaar zijn, worden deze vochtige essen-iepenbossen tegenwoordig gerekend tot het Vogelkers-Essenbos.

Het verschil tussen beide bostypen is dat het Essen-Iepenbos eigenlijk geen eigen kensoorten heeft binnen het plantensociologisch verbond van Els en Vogelkers (alleen de zelden voorkomende soorten Hondstarwegras en Donkere ooivaarsbek), terwijl het Vogelkers-Essenbos die wel heeft en een serie differentiërende soorten. Doorslaggevend in het gebied is het veelvuldige voorkomen van Ruwe smele (kenmerkend voor Vogelkers-Essenbos en afwezig in Essen-Iepenbos) en allerlei vochtminnende soorten. In Essen-Iepenbos komen nauwelijks vochtminnende soorten voor, terwijl Look-zonder-look en Fluitekruid in de ondergroei veelvuldig voorkomen; deze combinatie van kenmerken is in het gebied juist niet te zien.

B.2 Toepassing selectiecriteria Habitatrictlijngebieden (paragraaf 4.3)

In dit onderdeel wordt voor elke Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied aan de selectiecriteria voldoet (zie paragraaf 4.3), een overzicht gegeven van alle daarvoor kwalificerende gebieden. Dit gebeurt zoveel mogelijk in de vorm van een tabel met de gebieden die aan de selectiecriteria voldoen, onder vermelding van de relatieve bijdrage. In het geval van habitattypen betreft dit het actuele aandeel van de landelijke oppervlakte dat in het gebied aanwezig is. Indien kwaliteit een rol heeft gespeeld in de bepaling van de gebiedselectie voor habitattypen is dit tekstueel toegelicht.

Er is gebruik gemaakt van de volgende klasse-indeling:

A1 = 15-30%, A2 = 30-50%, A3 = 50-75% en A4 = >75%

B1 = 2-6% en B2 = 6-15%

C = <2%

In de kolom "Bronvermelding" zijn de terreinbeherende organisaties en andere instanties en bronnen vermeld, waaraan de oppervlaktecijfers en aantallen zijn ontleend, met vermelding van de jaren waarin deze zijn verzameld of gepubliceerd.

Het gebied is één van de belangrijkste gebieden voor het habitatype alluviale bossen (subtypen elzenbroekbossen) (H91E0):

Bij de aanmelding van de Habitatrictlijngebieden (2003) zijn voor dit prioritaire habitatype de volgende tien gebieden geselecteerd voor de twee toentertijd onderscheiden subtypen van elzenbroekbossen: Kolland & Overlangbroek (081), Bunder- en Elslooërbos (153), Springendal & Dal van de Mosbeek (045), Geuldal (157), Bekendelle (063), Swalmdal (148), Roerdal (150), Geleenbeekdal (154), Noorbeemden & Hoogbos (161), Leudal (147). Ten behoeve van de geografische spreiding is aan deze selectie nog het Ulvenhoutse Bos (129) toegevoegd.

Na de publicatie van het Natura 2000 doelendocument (2007) en van het Natura 2000 Profielendocument (2008) is de indeling van de subtypen B en C van dit habitatype gewijzigd. Alle vormen van elzenbroekbos, mits op alluviale bodem en onder invloed van beek of rivier, zijn nu ondergebracht in het subtype *beekbegeleidende bossen* (subtype C). Hierbij zij opgemerkt dat onder dit subtype zowel "bronbossen" als "beekbegeleidende bossen" vallen die vaak in mozaïek voorkomen.

B.3 Toewijzing instandhoudingsdoelstellingen (hoofdstuk 5)

Voor zover de hier vermelde gebiedsdoelen en relatieve bijdragen betrekking hebben op de Natura 2000-gebieden die buiten dit aanwijzingsbesluit vallen en waarvan de definitieve besluiten op het moment van vaststelling van het onderhavige besluit nog niet zijn vastgesteld, moeten deze worden beschouwd als "indicatieve" opgaven en kunnen ze nog aan verandering onderhevig zijn.

In dit onderdeel wordt voor iedere Natura 2000-waarde waarvoor het onderhavige gebied is aangewezen, inzichtelijk gemaakt hoe de landelijke doelstelling¹³ is uitgewerkt in de Natura 2000-gebieden. De landelijke doelstellingen vormen een kader voor de formulering van instandhoudingsdoelstellingen op gebiedsniveau. De gebiedsdoelen bij elkaar "opgeteld", eventueel tezamen met een opgave buiten het Natura 2000-netwerk, hebben als som het landelijke doel. Onder iedere tabel wordt de landelijke staat van instandhouding van de betreffende Natura 2000-waarde vermeld. Indien de landelijke doelstelling van de betreffende waarde afwijkt van wat kan worden verwacht uit de landelijke staat van instandhouding, is dit hier gemotiveerd. Gebiedsdoelstellingen die afwijken van de landelijke doelstelling, worden ook zoveel mogelijk gemotiveerd. In gevallen waarin motivering ontbreekt, is aanpassing nog in overweging (met name naar aanleiding van zienswijzen) in het kader van het besluit voor het betreffende gebied. Doelstellingen die volgens de tabellen zijn aangepast ten opzichte van het ontwerpbesluit (zie kolom "Besluit") staan eveneens onder de betreffende tabellen gemotiveerd. De instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-waarden die zijn toegevoegd ten opzichte van het ontwerpbesluit, zijn in principe op behoud gesteld, omdat de landelijke doelstelling al haalbaar werd geacht zonder deze toevoegingen. De instandhoudingsdoelstellingen die om deze reden op behoud zijn gesteld en daarmee afwijken van de landelijke doelstelling voor de betreffende Natura 2000-waarde, zijn in de tabellen gemarkeerd met een x. Regels in cursief betreffen complementaire doelen (zie Natura 2000 doelendocument, paragraaf 3.3). In een aparte kolom is van elk gebied de relatieve bijdrage vermeld. Voor een nadere toelichting en de klasse-indeling wordt verwezen naar de inleiding van onderdeel 2 van deze bijlage.

¹³ De landelijke doelomschrijving in deze paragraaf beperkt zich in principe tot behoud/uitbreiding oppervlakte (of omvang leefgebied) en behoud/verbetering kwaliteit (leefgebied), in geval van soorten en vogels aangevuld met het doel voor behoud/uitbreiding populatie. Voor de volledige formulering van de landelijke doelen inclusief toelichting wordt verwezen naar het Natura 2000 doelendocument (2006).

H91E0C – *Vochtige alluviale bossen, beekbegeleidende bossen					
Landelijke doelstelling: uitbreiding oppervlakte en verbetering kwaliteit					
N2k-nr	Natura 2000-gebied	Doel oppervlakte	Doel kwaliteit	Relatieve bijdrage	Besluit
021	Lieftingsbroek	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
025	Drentsche Aa-gebied	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
039	Vecht- en Beneden-Reggegebied	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
045	Springendal & Dal van de Mosbeek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
047	Achter de Voort, Agelerbroek & Voltherbroek	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
048	Lemselermaten	behoud ^a	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
049	Dinkelland	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
050	Landgoederen Oldenzaal	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
053	Buurserzand & Haaksbergerveen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
055	Aamsveen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
057	Veluwe	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
058	Landgoederen Brummen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
060	Stelkampsveld	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
061	Korenburgerveen	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
063	Bekendelle	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
070	Lingegebied & Diefdijk-Zuid	behoud ^b	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
081	Kolland & Overlangbroek	uitbreiding	behoud	B1	ontwerpbesluit
129	Ulvenhoutse Bos	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
131	Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
133	Kampina & Oisterwijkse Vennen	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
134	Regte Heide & Riels Laag	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit ^x
135	Kempenland-West	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
136	Leenderbos, Groote Heide & De Plateaux	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
137	Strabrechtse Heide & Beuven	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
142	Sint Jansberg	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
145	Maasduinen	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
147	Leudal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
148	Swalmdal	uitbreiding	verbetering	C	aanwijzingsbesluit
149	Meinweg	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
150	Roerdal	behoud	behoud	C	aanwijzingsbesluit
153	Bunder- en Elslooërbos	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
154	Geleenbeekdal	uitbreiding	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
157	Geuldal	behoud	verbetering	B1	aanwijzingsbesluit
161	Noorbeemden & Hoogbos	behoud	verbetering	C	aanwijzingsbesluit

- a) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitattypen kalkmoerassen (H7230) of overgangs- en trilvenen (H7140) is toegestaan¹⁴.
- b) Enige achteruitgang in oppervlakte ten gunste van habitatype kalkmoerassen (H7230) is toegestaan¹⁴.

¹⁴ Nadere toelichting over de "ten gunste formulering" wordt gegeven in het Natura 2000 doelendocument (2006), p. 35/37.

Ruim de helft van de landelijke oppervlakte van het habitatype vochtige alluviale bossen, *beekbegeleidende bossen* (subtype C) bevindt zich binnen het Natura 2000-netwerk. De landelijke staat van instandhouding van het subtype *beekbegeleidende bossen* is op de aspecten oppervlakte en kwaliteit beoordeeld als "matig ongunstig". De landelijke doelstelling sluit hierop aan. Niet alle gebiedsdoelstellingen sluiten aan op de landelijke doelstelling. Alleen in gebieden waar potenties zijn, wordt uitbreiding van de oppervlakte en/of verbetering van de kwaliteit nagestreefd, bijvoorbeeld in de gebieden Loonse en Drunense Duinen & Leemkuilen (131), Leudal (147) en Geuldal (157). Ook in Kolland & Overlangbroek (071) geldt een uitbreidingsdoel omdat vernattingsmaatregelen noodzakelijk voor behoud van goede kwaliteit van het habitatype in Overlangbroek ook zullen leiden tot uitbreiding van de aanwezige oppervlakte (zie ook de toelichting op het gebiedsdoel, paragraaf 5.3). In sommige gebieden, zoals Bunder- en Elslooërbos (153), is een zodanige oppervlakte van het habitatype aanwezig waardoor behoud van de oppervlakte voldoende is.

Bijlage C. Nadere motivering van het besluit naar aanleiding van de ingediende zienswijzen

1 INLEIDING

Op 11 februari 2015 is voor dit besluit het ontwerp gepubliceerd dat betrekking heeft op de aanwijzing van het Natura 2000-gebied Kolland & Overlangbroek.

Het ontwerpbesluit heeft in de periode van 11 februari tot en met 25 maart 2015 ter inzage gelegen. Dit heeft ertoe geleid dat door twee particulieren (agrarische ondernemers; aangeduid als insprekers 1 en 2) en één organisatie (inspreker 3) zienswijzen zijn ingediend.

De zienswijzen worden in deze bijlage per onderwerp behandeld. De in de zienswijzen gemaakte opmerkingen zijn steeds cursief gezet waarna het antwoord volgt waarbij allereerst wordt aangegeven of de betreffende opmerking tot wijziging van het besluit ten opzichte van het ontwerp heeft geleid tot aanpassing van het besluit. Vervolgens wordt daarvoor een nadere motivering gegeven voor zover die al niet volgt uit de aanpassing van het besluit.

2 BEANTWOORDING ZIENSWIJZEN

Aanwijzing en procedure

Het aanwijzen van een gebied op basis van welgeteld één habitattype, waarvan ook nog eens maar 2-6% van het landelijke oppervlak in dit gebied is gelegen vindt inspreker 1, mede gezien de belangen van omliggende agrarische bedrijven, niet getuigen van een goede belangenafweging. De basis voor aanwijzing van een gebied als Habitatgebied dient gezien de grote gevolgen van een dergelijke aanwijzing breder te zijn. Inspreker 1 verzoekt dit gebied niet definitief als Habitatgebied aan te wijzen.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. Volgens vaste jurisprudentie kan bij de selectie en de begrenzing van Natura 2000-gebieden uitsluitend rekening worden gehouden met ecologische overwegingen. Slechts in het (hypothetische) geval dat habitattypen in twee gebieden gelijke omvang en kwaliteit hebben, kon bij de selectie de voorkeur worden gegeven aan het gebied waar ook andere waarden aanwezig zijn. Deze omstandigheid deed zich in dit geval niet voor. Belangenafweging kan nadien wel plaatsvinden in het beheerplan bij de keuze van instandhoudingsmaatregelen. Bovendien blijkt uit de tabel in bijlage B.3 dat in geen enkel gebied meer dan 6% van de landelijke oppervlakte van het habitattype aanwezig is.

Inspreker 2 merkt op dat in het ontwerp-aanwijzingsbesluit wordt aangegeven dat ten behoeve van de verbetering van de kwelsituatie enkele sloten verondiept zullen worden. In de PAS-gebiedsanalyse worden deze maatregelen verder uitgewerkt. In dit verband is het volgens inspreker 2 merkwaardig dat de gebiedsanalyse eerder ter inzage is gelegd dan het ontwerp aanwijzingsbesluit. In de gebiedsanalyse wordt verwezen naar het ontwerp besluit dat nog ter inzage moet worden gelegd. De herstelmaatregelen die in de gebiedsanalyse worden genoemd zijn ten behoeve van de instandhoudingsdoelstellingen noodzakelijk. Zoals aangegeven zijn deze instandhoudingsdoelstellingen pas later in het ontwerp aanwijzingsbesluit bekend gemaakt.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. De gebiedsanalyse in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) gaat uit van het in 2003 aangemelde gebied, dat sinds de plaatsing door de Europese Commissie op de communautaire lijst (2004) bescherming geniet op grond van artikel 6 van de Habitatrictlijn. Ook was van het begin duidelijk dat de instandhouding van het gebied zich richt op het habitattype Vochtige alluviale bossen (H91E0). Aangezien de onderhavige aanwijzing uitgaat van een kleiner gebied zullen op grond van de nieuwe begrenzing geen extra maatregelen hoeven te worden genomen. Ook de te beschermen waarden zijn niet uitgebreid. Het maakt daarom niet uit in welke volgorde de ontwerpen worden gepubliceerd omdat minimaal een behoudsopgave op het genoemde habitattype van toepassing is.

Inspreker 2 is eigenaar van agrarische percelen welke nadelige gevolgen zullen ondervinden van de in de gebiedsanalyse opgenomen herstelmaatregelen. Het is onjuist dat met alle grondeigenaren de

herstelmaatregelen zijn doorgenomen. Inspreker 2 is hier niet over geraadpleegd. Het is ook onjuist dat met de inspreker afspraken zijn gemaakt die moeten borgen dat dat voorgestelde maatregelen daadwerkelijk worden uitgevoerd.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. Dit aanwijzingsbesluit gaat uitsluitend over de vaststelling van de begrenzing en van de instandhoudingsdoelstelling van het gebied. Maatregelen voor behoud en herstel van het habitatype worden in het beheerplan en de PAS-gebiedsanalyse voorbereid waarvoor het provinciaal bestuur de voortouwnemer is (het Rijk is nog wel medeverantwoordelijk voor de vaststelling van het beheerplan omdat Overlangbroek in eigendom en beheer is van het Staatsbosbeheer). Overleg en het maken van afspraken over noodzakelijke maatregelen behoren dan ook tot de taak van het provinciaal bestuur en vallen buiten het kader van dit aanwijzingsbesluit.

Bij de totstandkoming van het ontwerpbesluit, de ontwerp-gebiedsanalyse in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof en diverse onderliggende documenten is de betrokkenheid van lokale (agrarische) ondernemers, de agrarische belangenbehartiger LTO Noord en de grondgebiedgemeenten tot op dit moment betrekkelijk beperkt geweest. Inspreker 3 ziet het als een gemiste kans om geen gebruik te maken van de bij hen en ons aanwezige kennis van en ervaring met het gebied en dergelijke processen. Inspreker 3 verzoekt derhalve ten minste voornoemde partijen in de vervolgstappen van de relevante procedures nauw te betrekken.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. Dit (hernieuwde) aanwijzingsbesluit heeft de openbare voorbereidingsprocedure doorlopen waarin alle belanghebbenden in de gelegenheid zijn gesteld om hun zienswijze naar voren te brengen. Het is daarbij niet gebruikelijk betrokkenen nogmaals te benaderen over de inhoud van het besluit temeer dat daarbij hoofdzakelijk ecologische overwegingen een rol kunnen spelen. De ervaring heeft ook geleerd dat de ecologische kennis van Natura 2000-gebieden voornamelijk komt van de organisaties die verantwoordelijk zijn voor of betrokken zijn bij het natuurbeheer in die gebieden. Het betrekken van belanghebbenden bij de uitwerking van maatregelen in het beheerplan behoort tot de taak van de provincie. Om het beheerplan te maken werkt de Provincie Utrecht nauw samen met andere belanghebbenden, zoals aanliggende provincies, het Rijk, gemeentes, waterschappen, agrarische natuurverenigingen, omwonenden en terreinbeheerders. Daarnaast wordt voor ieder gebied een adviescommissie opgericht en zijn er informatieavonden waar iedereen met belangstelling voor het gebied van harte welkom is met vragen en opmerkingen.

Inspreker 3 is het opgevallen dat in de periode tussen het opstellen van de knelpunten- en kansenanalyse (gedateerd 2007) en het ontwerpbesluit de inzichten omtrent de (indirecte) invloed van de rivier op Overlangbroek 1800 gewijzigd lijken te zijn. Het bijzondere hiervan is bovendien dat dit gewijzigde inzicht, voor zover in openbaar bekende informatie na te gaan is, slechts gebaseerd is op de herziene mening van één persoon. Waar in de knelpunten- en kansen analyse nog stond "Overlangbroek ligt verder van de Rijn en bovendien ligt het maaiveld (3, 7-3, 78 m +NAP) hier hoger dan het stuwpeil van de Neder-Rijn bij Wijk bij Duurstede van ca. 3 m, zodat rivierkwel hier geen rol speelt. Tevens zorgt de dikkere kleilaag hier voor een hoge weerstand." staat in het ontwerpbesluit ineens: "Bij hoge rivierstanden wordt echter een mengsel van rivierwater en regenwater in het oeverwallensysteem - onder invloed van drukverschillen - omhoog 'geperst'. Op indirecte wijze is er dus invloed van de rivier."

Inspreker 3 begrijpt niet waarom Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden (HDSR) niet gevraagd is de bij hen beschikbare kennis en informatie in te zetten om een beter onderbouwde uitspraak te kunnen doen over het al dan niet voorkomen van rivierinvloeden in Overlangbroek. Overigens wordt de veronderstelde kwelinvloed van de Nederrijn door agrarische ondernemers ter plaatse maar in een relatief beperkt gebied, binnen enkele honderden meters van de Neder-Rijn, waargenomen. De kwelinvloed die in de omgeving van Overlangbroek wél waargenomen wordt, wordt veroorzaakt door water afkomstig van de Utrechtse Heuvelrug.

Inspreker 3 verzoekt derhalve de bij HDSR aanwezige expertise te benutten.

De zienswijze geeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. Naar aanleiding van de zienswijze is contact opgenomen met het hoogheemraadschap teneinde gebruik te maken van de bij deze organisatie aanwezige kennis. Uit het contact is gebleken dat bovenstaande beschrijving (citaat ontleend aan paragraaf 4.4 van de nota van toelichting) van de rivierinvloed in Overlangbroek door het hoogheemraadschap wordt onderschreven. Er zij op gewezen dat een dergelijke invloed alleen kan worden afgeleid uit hydrologisch

onderzoek aan de hand van grondwatermetingen met peilbuizen. De invloed is niet met het oog waarneembaar in het veld (boven de grond).

Begrenzing

Volgens inspreker 3 is het niet noodzakelijk en (derhalve) niet gewenst 18 hectare agrarische gronden in Kolland toch nog onderdeel uit te laten maken van het Natura 2000-gebied. Hierbij is door inspreker verwezen naar de toelichting op het ontwerpbesluit [paragraaf 3.3, laatste alinea]. Inspreker 3 is van mening dat ten eerste niet duidelijk is of de betreffende sloten überhaupt verondiept moeten worden om de kwelsituatie in de essenhakhoutpercelen te verbeteren. Vervolgens beperkt deze eventuele hydrologische relatie zich tot de uitstralingszone direct grenzend aan deze sloten. Een dergelijke uitstralingszone is echter een heel stuk kleiner (hooguit enkele meters) dan de nu ingetekende percelen. Inspreker verzoekt derhalve deze agrarische gronden vooralsnog volledig buiten het Natura 2000-gebied te laten vallen óf, wanneer er een verband bestaat, dit te beperken tot die gronden waarvoor dit daadwerkelijk geldt en de overige agrarische gronden buiten te sluiten.

De zienswijze geeft niet geleid tot aanpassing van het besluit. De bedoelde graslandpercelen op Landgoed Kolland liggen ingeklemd tussen essenhakhoutpercelen en maken integraal onderdeel uit van het Natura 2000-gebied. Op de noodzaak voor het nemen van maatregelen tegen verdroging (c.q. maatregelen om de kwel in de essenhakhoutperceel langer vast te houden) is in een eerder gegeven antwoord al ingegaan. Uitgangspunt daarbij zal zijn dat de essenhakhoutpercelen een meer natuurlijk peilbeheer krijgen: hoog in de wintermaanden en laag in de zomermaanden. Bos- en landbouwpercelen zullen daarvoor een afzonderlijk peilbeheer krijgen maar het is daarbij niet mogelijk de landbouwpercelen geheel te ontzien. In elk geval in de randzones van de agrarische graslandpercelen zal ook vernatting optreden waardoor de agrarische geschiktheid zal verminderen. Gedeeltelijke uitsluiting gaat er vanuit dat op voorhand al nauwkeurig kan worden bepaald hoever deze uitstraling zal reiken en dat de nu voorziene maatregelen voldoende zullen zijn voor herstel van de kwaliteit van het habitatype. Daarbij zou ook worden afgeweken van het beleid om logische en in het veld herkenbare grenzen te volgen. Bovendien kan niet worden uitgesloten dat het gebruik van de graslandpercelen in de toekomst zal worden geëxtensiverd (zie natuurambitie, aangehaald in paragraaf 3.3). Dit wordt ook voorgesteld in het rapport "Kolland. Een ecohydrologische systeemanalyse" van de Coöperatie Bosgroep Midden Nederland u.a. (Horsthuis & Jansen 2011)¹⁵. Alleen als kan worden uitgesloten dat de landbouwpercelen geen enkele betekenis hebben voor de instandhouding van het gebied, kan het aangemelde gebied nog verder worden verkleind.

Beheerplan en maatregelen

Zolang niet duidelijk is of er een einde komt aan de essensterfte in de gebieden, is het wat inspreker 3 betreft niet verantwoord om dure, onomkeerbare maatregelen te treffen binnen de gebieden en zeker niet buiten de gebieden, óf maatregelen te treffen die (ook) consequenties voor het grondgebruik buiten de natuurgebieden binnen het Natura 2000-gebied hebben.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. Los van de essentaksterfte is het duidelijk dat de natuurwaarden van het gebied al lange tijd ernstig te lijden hebben van verdroging. Zowel Kolland als Overlangbroek behoorden niet voor niets tot de TOP-gebieden waar de verdroging van de natuur moet worden tegengegaan. Beheerplan en PAS-gebiedsanalyse voorzien in de verdere aanpak van het probleem. Essentaksterfte is een extra complicatie voor het beheer, hetgeen echter niet betekent dat de verdrogingsbestrijding nog langer kan worden uitgesteld. Ondanks het optreden van deze ziekte kan het habitatype behouden blijven door in te boeten met andere boomsoorten die daarin thuishoren. Daarvoor blijven maatregelen tegen verdroging essentieel omdat de omvorming van het essenhakhout slechts kan slagen bij geschikte watercondities. In de toelichting op de instandhoudingsdoelstelling is het probleem benoemd. In het beheerplan zal moeten worden uitgewerkt op welke wijze het tot nu toe gevoerde beheer aanpassing behoeft. Voor het beschikbaar komen van ontwikkelruimte in het kader van de PAS, is het wel van belang dat de betreffende instandhoudingsmaatregelen voortvarend worden aangepakt. Met verdere vertraging is niemand geholpen.

¹⁵ "De graslandpercelen rondom de boscomplexen kunnen worden omgevormd naar natuur of bos en aldus functioneren als een buffer voor de bestaande hakhoutcomplexen. Voor deze landbouwpercelen is omvorming noodzakelijk via de Subsidieregeling Natuur en Landschap."

In de PAS-gebiedsanalyse is over deze problematiek onder meer het volgende opgemerkt:

“Recent heeft zich een nieuw type bedreiging voorgedaan in dit gebied in de hakhoutpercelen met es. En wel het optreden van de schimmel *Chalara fraxinea*, de essenschimmel die de ziekte essentaksterfte tot gevolg heeft. [...] Door de sterfte is er, met name in het essenhakhout, een toenemende verruiging door de toename van licht. Het effect is wat minder in percelen waar het essenhakhout gemengd is met elzenhakhout, die geen last van de schimmel heeft. Daarom is het beheeradvies bij essentaksterfte inmiddels bijgesteld [...]. Zodra er resistente essen beschikbaar zijn afkomstig van 'exemplaren die de ziekte doorstaan hebben' zou daarmee ingeboet kunnen worden. Voorlopig wordt geadviseerd in te boeten met andere boomsoorten uit het Vogelkers-essenbos, waaronder iepen. Ondanks deze ziekte blijft, mede doordat de boomsoorten waarmee ingeboet wordt in hetzelfde habitatype voorkomen, het habitatype behouden. Wel kan er tijdelijk een vermindering zijn van de kwaliteit. Omstreeks 2018 zijn de ingeboete boomsoorten voldoende hoog, zodat het bladerdak zich sluit, verdere verruiging door onder andere braam wordt tegengegaan en de kwaliteit van het habitatype is gegarandeerd. Hierdoor is behoud van de kwaliteit ook in beheerplanperiode 1 veiliggesteld. Dan zijn ook de andere herstelmaatregelen uitgevoerd, waarvan het habitatype ook profiteert.”

In de toelichting op het ontwerpbesluit wordt op meerdere plaatsen gesproken over het vernatten van gronden, zowel binnen bestaande natuurgebieden binnen het Natura 2000-gebied als voor agrarische gronden binnen het gebied én agrarische gronden buiten het Natura 2000-gebied. In lijn met de grote onzekerheden die de haalbaarheid van de natuurdoelen omgeven (zie hiervoor en hierna) is inspreker 3 van mening dat het niet gewenst en vooralsnog ook niet noodzakelijk is om gronden buiten de bestaande natuurgebieden binnen het Natura 2000-gebied te vernatten, zeker niet waar het agrarische gronden buiten het Natura 2000-gebied betreft. Wanneer eerst binnen en direct aangrenzend aan de natuurgebieden herstelmaatregelen worden getroffen en achterstallig onderhoud wordt gepleegd, zal duidelijk(er) worden of überhaupt extra maatregelen benodigd zijn.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit dat zich beperkt tot de begrenzing en de instandhoudingsdoelstelling van het gebied. Maatregelen om de beoogde instandhouding van het habitatype te bereiken komen in het beheerplan (en de PAS-gebiedsanalyse) aan de orde. In dit aanwijzingsbesluit zijn knelpunten slechts benoemd indien deze van belang zijn voor de begrenzing van het gebied.

Inspreker 3 wijst erop dat zowel ten behoeve van het behoud en herstel van de kwaliteit van de natuurgebieden, als ten behoeve van een realistische ijking van de gebruikte modelberekeningen aan de praktijksituatie ter plaatse, het noodzakelijk is dat eerst het achterstallig onderhoud binnen de natuurgebieden uitgevoerd wordt. Pas dan is volgens inspreker 3 een goede vergelijking van theorie en praktijk mogelijk én zal blijken of daadwerkelijk aanvullende maatregelen nodig zijn.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. Uit de PAS-gebiedsanalyse blijkt inderdaad dat een van de knelpunten voor de instandhouding van het habitatype Vochtige alluviale bossen achterstallig onderhoud van de essenhakhoutpercelen betreft. Dit is deels veroorzaakt door de tijdelijke stopzetting van de periodieke kapcyclus ten gevolge van het optreden van essentaksterfte. Het treffen van maatregelen en de timing daarvan worden in het beheerplan geregeld. Voor het overige wordt verwezen naar het bovenstaande antwoord op de reactie met betrekking tot de essentaksterfte.

Inspreker 2 is met name bezorgd over de gevolgen van de verondieping van de scheisloot welke voor de helft bij hem in eigendom is. De betreffende sloot is gemiddeld 70 cm diep en bij een waterpeil van 2.70 m boven NAP (huidige winterpeil) staat er 40 cm water in. De verondieping van genoemde sloot zal ernstige gevolgen hebben voor de afvoer van regenwater.

In het rapport (pagina 9) wordt aangegeven dat in de winter bij het huidige waterpeil van de Langbroekerwetering het grondwater tot aan het maaiveld staat. Ca. 12 hectare van de landbouwgronden, waarvan 5 hectare in eigendom bij inspreker, voert water af op genoemde te verondiepen scheisloot. Gelet op de ondergrond van komklei, met een dikte van ca. 1 meter, is een goede afvoer van water uiterst noodzakelijk. Met het verondiepen van de scheisloot zal een goede waterafvoer verslechteren met vernatting van de aangrenzende percelen tot gevolg.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. Inspreker verwijst naar een maatregel die is opgenomen in het ontwerp van de PAS-gebiedsanalyse. Uit het antwoord op de volgende reactie blijkt dat de te nemen instandhoudingsmaatregelen buiten het kader van dit besluit vallen en onderdeel zijn van het beheerplan (en de PAS-gebiedsanalyse).

Inspreker 2 merkt voorts op dat wordt voorgesteld om in de Langbroekerwetering (pagina 10) en in de Amerongerwetering (pagina 24) het huidige winterpeil van 2,70 meter te laten vervallen en continu een zomerpeil van 2,80 meter in te voeren. De aanwezige stuwen zullen hiervoor hoger gezet moeten worden. Voorgestelde maatregelen zullen de reeds aanwezige wateroverlast verder doen toenemen. Van belang hierbij is tevens dat het Natura 2000-gebied voor het grootste deel hoger ligt dan de aangrenzende gronden. Inspreker 2 meent dat voornoemde hydrologische herstelmaatregel ernstige nadelige gevolgen (vernatting) zullen hebben voor zijn percelen. Inspreker 2 is dan ook van mening dat de hydrologische maatregelen in eerste instantie uitgevoerd moeten worden in Natura 2000 zelf.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. De aangehaalde maatregelen zijn ontleend aan de (ontwerp-)gebiedsanalyse die buiten het kader van de procedure voor de vaststelling van dit aanwijzingsbesluit valt. Het aanwijzingsbesluit legt - naast de begrenzing - de instandhoudingsdoelstellingen vast waarvoor het gebied als Natura 2000-gebied is aangewezen. De instandhoudingsdoelstellingen geven op hoofdlijnen duidelijkheid over het ambitieniveau (zie ook paragraaf 4.1 van deze bijlage), in termen van "behoud" en "uitbreiding"/"verbetering" van de omvang en kwaliteit van betreffende aangewezen habitattypen. De uitwerking in omvang, ruimte en tijd van de instandhoudingsdoelstelling(en) uit het aanwijzingsbesluit, wordt gedaan in het beheerplan. Als er voor het realiseren van deze instandhoudingsdoelstellingen bepaalde specifieke maatregelen nodig zijn (zoals in dit gebied), dan wordt dit in het beheerplan opgenomen en vooruitlopend daarop in de PAS-gebiedsanalyse. Dat kan betekenen dat ook maatregelen buiten de grenzen van het Natura 2000-gebied noodzakelijk zijn.

Rechtsgevolgen en schadevergoeding

Inspreker 1 brengt naar voren dat in het ontwerpbesluit geen aandacht wordt besteed aan de ammoniakgevoeligheid van het habitattypen. Inspreker 2 verzoekt in het aanwijzingsbesluit op te nemen dat het betreffende habitattypen ongevoelig is voor depositie van ammoniak.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. Zoals bovenstaand al aangegeven beperkt het aanwijzingsbesluit zich tot vaststelling van de gebiedsbegrenzing en de instandhoudingsdoelstelling van het gebied. De analyse van de knelpunten en de maatregelen om deze op te lossen horen thuis in het beheerplan (en de PAS-gebiedsanalyse). Op grond van landelijke gegevens kan wel worden vastgesteld dat het habitattypen Vochtige alluviale bossen niet ongevoelig is voor stikstofdepositie (zie paragraaf 3.3 van de PAS-gebiedsanalyse).

In paragraaf 5.3 van het ontwerpbesluit wordt gesproken over vernatting als maatregel voor uitbreiding van het oppervlak van habitattypen H91E0C. Omdat vernattingsmaatregelen ook een invloed hebben op omliggende gronden, verzoekt inspreker 1 als eigenaar van direct aan het gebied Overlangbroek grenzende gronden om compenserende maatregelen (schadevergoeding).

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. In dit aanwijzingsbesluit is geen aparte schadevergoedingsregeling opgenomen. De huidige wettelijke regeling biedt voldoende mogelijkheden voor compensatie. Het gaat dan in het bijzonder om artikel 31 van de Natuurbeschermingswet 1998. Aanwijzingsbesluiten zullen naar verwachting niet snel een recht op schadevergoeding geven, omdat het aanwijzingsbesluit zelf over het algemeen geen beperkingen oplevert. Pas in het kader van het beheerplan of bij vergunningverlening kunnen beperkingen worden gesteld aan het bestaand gebruik, aan voorgenomen uitbreidingsmogelijkheden of aan de ontwikkeling van nieuwe activiteiten. Men komt in aanmerking voor schadevergoeding, indien aan de volgende voorwaarden is voldaan:

1. er is schade geleden door een aanwijzing van een Natura 2000-gebied, door het weigeren van een vergunning op grond van de Natuurbeschermingswet 1998 (of door een daaraan verbonden voorwaarde) of door bepalingen in het Natura 2000-beheerplan;
2. de schade behoort redelijkerwijs niet (geheel) voor eigen rekening te blijven;
3. de vergoeding van de schade is niet (voldoende) verzekerd door aankoop, onteigening of door andere maatregelen, zoals beheersubsidies.

Volgens inspreker 1 heeft de aanwijzing van dit Habitatgebied grote gevolgen voor zijn bedrijfsvoering. Feitelijk zal dit volgens deze inspreker betekenen dat geen uitbreiding meer mogelijk is. Gezien de verdergaande schaalvergroting in het overige deel van onze sector betekent dit feitelijk een uitsterfconstructie. Inspreker 1 maakt dan ook bezwaar tegen het feit dat zijn bedrijfsontwikkeling zonder enige vorm van compensatie wordt stilgezet.

De zienswijze geeft geen aanleiding tot aanpassing van het besluit. Het is een misverstand dat door de aanwijzing van het gebied verdere economische ontwikkeling is uitgesloten. Uit de (ontwerp-)gebiedsanalyse die is opgesteld in het kader van de Programmatische Aanpak Stikstof komt naar voren dat er wel degelijk ontwikkelruimte beschikbaar kan komen indien de nodige instandhoudingsmaatregelen worden getroffen. Wat betreft schadevergoeding wordt verwezen naar het antwoord op de vorige reactie.